

dr inż. Grzegorz Bajorek¹⁾

Ustawa o wyrobach budowlanych ponownie znowelizowana

DOI: 10.15199/33.2015.09.56

Po długim procesie legislacyjnym Sejm RP uchwalił 25 czerwca 2015 r. Ustawę o wyrobach budowlanych, którą Prezydent RP podpisał 21 lipca 2015 r. Konieczność nowelizacji wynikała z obowiązującego od 1 lipca 2013 r. Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 305/2011 z 9 marca 2011 r. (Construction Products Regulation – **CPR**) [1], ustanawiającego **zharmonizowane** warunki wprowadzania do obrotu wyrobów budowlanych. Zastąpiło ono wcześniej obowiązującą Dyrektywę Rady 89/106/EEG (Construction Products Directive – **CPD**) [2] oraz na nowo zdefiniowało obowiązki producentów, dystrybutorów i importerów dotyczące oznakowania CE. Rozporządzenie nr 305 [1] od 1 lipca 2013 r. obowiązuje we wszystkich państwach członkowskich UE i jest stosowane **wprost** (nie wymaga zmian w systemie krajowych aktów prawnych). Można zatem zadać pytanie – po co nowelizacja Ustawy o wyrobach budowlanych? Po co w ogóle Ustawa o wyrobach budowlanych? Odpowiedź jest prosta. Rozporządzenie nr 305 [1] obejmuje **tylko** wyroby objęte harmonizacją. W przypadku pozostałych wyrobów potrzebne są regulacje krajowe. W związku z tym konieczna była nowelizacja Ustawy o wyrobach budowlanych.

Warto zwrócić uwagę na różnicę pomiędzy Dyrektywą [2] a Rozporządzeniem [1]. Dyrektywa musiała być wdrożona przez ustawy, bo nie była stosowana wprost, tak jak Rozporządzenie nr 305. Ustawa o wyrobach budowlanych z 16 kwietnia 2004 r. [3] „opisywała” zarówno system europejski ze znakiem CE, jak i system krajowy ze znakiem budowlanym i w przypadku wyrobów objętych harmonizacją dopusz-

czała alternatywne stosowanie systemów europejskiego lub krajowego.

Obecne przepisy dają rozwiązanie proste, **gdy jest norma zharmonizowana na wyrób, obowiązuje wyłączenie znakowanie znakiem CE, natomiast gdy nie ma normy zharmonizowanej, to można go wprowadzić do stosowania** w ramach systemu krajowego ze znakowaniem znakiem budowlanym lub jako jednostkowe zastosowanie wg indywidualnej dokumentacji technicznej.

Europejski system znakowania CE zgodnie z CPR – rynek europejski (w tym krajowy)

Zgodnie z CPR producenci do każdego wyrobu oznakowanego CE muszą wystawić **deklarację właściwości użytkowych** (DWU), która wykazuje, poza innymi istotnymi informacjami, zadeklarowane **zasadnicze charakterystyki** wyrobu w odniesieniu do **zharmonizowanej** specyfikacji technicznej (normy zharmonizowanej lub Europejskiej Oceny Technicznej). Odniesienie się do zharmonizowanej specyfikacji technicznej może zakończyć się **wyłączenie** oznakowaniem CE. Głównym celem DWU jest umożliwienie odbiorcom porównania różnych wyrobów dostępnych na rynku na podstawie wspólnych, prawidłowo zdefiniowanych, mierzalnych danych, które pomogą zidentyfikować wyrób najbardziej odpowiedni do ich potrzeb.

CPR określa również **obowiązki informacyjne** dostawców w stosunku do odbiorców: *Do każdego wyrobu udostępnianego na rynku dostarcza się kopię deklaracji właściwości użytkowych w formie papierowej albo przesyła ją drogą elektroniczną.* Wcześniej, deklaracja zgodności była dokumentem wystawianym przez producenta, stwierdzającym, że dany wyrób jest

zgodny z dokumentem odniesienia (normą zharmonizowaną lub Europejską Aprobata Techniczną). Pozostawała ona w dyspozycji producenta, a on na jej podstawie dokonywał oznakowania wyrobu znakiem CE (lub znakiem budowlanym), umieszczając przy znaku zestaw niezbędnych informacji określonych w załącznikach ZA norm zharmonizowanych. Zakres informacji, którą otrzymywał odbiorca, ograniczony był do zbioru informacji towarzyszących znakowaniu wyrobu. Producent w obowiązkowych czynnościach prowadzony był praktycznie krok po kroku zapisami norm zharmonizowanych, począwszy od rozdziału zatytułowanego „Ocena zgodności”, aż do przykładów oznakowania wyrobu znajdujących się w załączniku ZA. Tymczasem zgodnie z nowymi przepisami wprowadzonymi CPR [1], producent musi wystawić dokument DWU, który jest **dołączany do dostawy** i w pełnej treści ma go otrzymać odbiorca.

Wzór deklaracji właściwości użytkowych, określony w Rozporządzeniu [1], wymaga, aby producent podał **właściwości użytkowe** wszystkich **zasadniczych charakterystyk** danego wyrobu budowlanego, które mają zapewnić spełnienie **wymagań podstawowych** dotyczących obiektów budowlanych realizowanych z jego użyciem. Deklaracja właściwości użytkowych nie jest zwykłym potwierdzeniem zgodności wyrobu z normą, ale wyszczególnia **wartości** poszczególnych właściwości użytkowych w odniesieniu do **zasadniczych charakterystyk**, uzależnionych od **zamierzonego zastosowania wyrobu**, które także ma być zdefiniowane w deklaracji. W związku z tym, w zależności od zamierzonego zastosowania, może być różny zestaw **zasadniczych charakterystyk**, a z tym związane są deklarowane przez producentów właściwości użytkowe, np. kruszywo

¹⁾ Politechnika Rzeszowska, Polska Izba Inżynierów Budownictwa;
e-mail: g.bajorek@ctb-prz.pl

do betonu, kruszywo do podbudowy drogowej.

CPR w rozdziale VI wprowadza także **procedury uproszczone**. Zgodnie z art. 36 producent wyrobu może zastąpić badanie typu (lub obliczenie typu) odpowiednią dokumentacją, potwierdzającą, że jego wyrób osiąga wymagane właściwości bez dokonania badań. W przypadku mikropredsiębiorstw Rozporządzenie przewiduje dodatkowe uproszczenie. Mogą one traktować wyroby budowlane objęte systemem 3 weryfikacji stałości właściwości użytkowych zgodnie z wymaganiami dotyczącymi systemu 4, co umożliwia im zrezygnowanie z udziału jednostki notyfikowanej, niezbędnej w systemie 3 do wykonania badania typu, i pozwala na wykonanie tych badań własnymi siłami.

Krajowy system znakowania znakiem budowlanym zgodnie ze znowelizowaną Ustawą o wyrobach budowlanych z 13 czerwca 2013 r.

– rynek (wyłącznie) krajowy

13 czerwca 2013 r. tuż przed pełnym wejściem w życie zapisów Rozporządzenia 305 [1] (1 lipca 2013 r.), znowelizowano Ustawę o wyrobach budowlanych [4], aby system krajowy nie pozostał sprzeczny z europejskim. W tej wersji Ustawy dużo miejsca poświęcono procedurom znakowania wyrobów znakiem budowlanym, jako konsekwencji dokonania oceny zgodności: *Oznakowanie wyrobu budowlanego znakiem budowlanym jest dopuszczalne, jeżeli producent, mający siedzibę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub jego upoważniony przedstawiciel, dokonał oceny zgodności i wydał, na swoją wyłączną odpowiedzialność, krajową deklarację zgodności z Polską Normą wyrobu albo aprobatą techniczną* [4]. Warto nadmienić, że termin ważności wydawanych Aprobát Technicznych wynosi 5 lat.

Różnica w stosowaniu znaku budowlanego po 1 lipca 2013 r. polegała jedynie na tym, że nie wolno go stosować alternatywnie lub łącznie z oznakowaniem CE, co wprost wynikało z zapisu w Rozporządzeniu [1]. Nowelizacja ustawy z 13 czerwca 2013 r. [4] zapowiadała korektę przepisów wykonawczych dotyczących deklarowania

zgodności oraz znakowania wyrobów budowlanych znakiem budowlanym, ustalając, że nie nastąpi to później niż 24 miesiące od dnia jej wejścia w życie. Najnowsza korekta ustawy z 25 czerwca 2015 r. [5] przedłużyła ten termin do 1 stycznia 2016 r., głównie dlatego, że przeciągnął się proces legislacyjny wprowadzający jej nowelizację.

Nowelizacja Ustawy o wyrobach budowlanych z 25 czerwca 2015 r.

– rynek (wyłącznie) krajowy

Zasadniczym celem nowelizacji Ustawy o wyrobach budowlanych z 25 czerwca 2015 r. [5] jest zaktualizowanie systemu krajowego wprowadzania do obrotu wyrobów budowlanych, nieobjętych dokumentami zharmonizowanymi, dostosowując go do procedur analogicznych jak w CPR [1], czyli aby krajowy system znakowania znakiem budowlanym był podobny do europejskiego znakowania CE. Skoro tak, to przede wszystkim musiała nastąpić zmiana nazw dokumentów i procedur towarzyszących znakowaniu znakiem budowlanym. Zamiast Aprobaty Technicznej (AT) wprowadzona będzie **Krajowa Ocena Techniczna** (KOT), zamiast Deklaracji Zgodności (DZ) – krajowa Deklaracja Właściwości Użytkowych (DWU), a zamiast systemów oceny zgodności – systemy oceny i weryfikacji stałości właściwości użytkowych (tabela). Obowiązki producenta są analogiczne do znakowania CE. Oznakowanie znakiem budowlanym wymaga sporządzenia przez producenta **krajowej deklaracji właściwości użytkowych** wyrobu, na podstawie właściwej przedmiotowo **Polskiej Normy wyrobu** lub **Krajowej Oceny Technicznej**. Producent deklaruje w niej właściwości użytkowe wyrobu, mające wpływ na spełnienie **wymagań podstawowych** przez obiekty budowlane, zgodnie z **zamierzonym zastosowaniem**. Przez umieszczenie lub zlecenie umieszczenia znaku budowlanego na wyrobie budowlanym producent będzie ponosił **odpowiedzialność** za zgodność tego wyrobu z deklarowanymi właściwościami użytkowymi oraz wymaganiami określonymi w przepisach prawa.

Będzie miał też obowiązek dostarczenia kopii krajowej Deklaracji Właściwości Użytkowych z każdym wyro-

bem udostępnianym na rynku krajowym, tak jak ma to miejsce w przypadku wyrobów oznakowanych CE.

Na wyroby nieobjęte zakresem przedmiotowym Polskiej Normy wyrobu wydawane będą **Krajowe Oceny Techniczne**. Wydawanie, zmienianie, przedłużanie i uchylanie tych dokumentów prowadzić będą krajowe **Jednostki Oceny Technicznej**, wyznaczane przez ministra właściwego ds. budownictwa, lokalnego planowania i zagospodarowania przestrzennego albo instytuty badawcze wyznaczane przez ten sam organ. Krajowe Oceny Techniczne wydawane będą podobnie jak dotychczas aprobaty, na 5 lat.

Ustawa rozszerza zakres kontroli wyrobów wprowadzonych do obrotu przez możliwość nieodpłatnego pobierania próbek również z terenu budowy, ale z wyłączeniem budów prowadzonych przez inwestorów indywidualnych do własnych niekomercyjnych celów. Znowelizowana ustawa zmienia też tryb powoływania i funkcjonowania **Rady Wyrobów Budowlanych**, która jest organem opiniodawczo-doradczym Głównego Inspektora Nadzoru Budowlanego (GINB) w sprawach wyrobów budowlanych. GINB będzie powoływał i odwoływał jej członków spośród osób rekomendowanych przez izby samorządów zawodowych architektów i inżynierów budownictwa, organizacje zrzeszające producentów wyrobów budowlanych oraz wskazanych przez jednostki oceny technicznej. Na członków Rady mogą zostać również powołane osoby dysponujące szczególną wiedzą techniczną, ekonomiczną lub prawną w sprawach wyrobów budowlanych.

Przepisy znowelizowanej ustawy wejdą w życie **1 stycznia 2016 r.**, ale część z nich zacznie obowiązywać dopiero od 1 stycznia 2017 r. Te późniejsze dotyczą oznakowania znakiem budowlanym, po uprzednim wystawieniu przez producenta deklaracji właściwości użytkowych. Później też wchodzić będą przepisy dotyczące Krajowych Ocen Technicznych i jednostek upoważnionych do ich wydawania.

Podsumowanie

W następstwie zmian ustawy muszą zostać znowelizowane przepisy wykonawcze. Ma to nastąpić najpóźniej do 1 stycznia 2016 r. Szczególnie dotyczy to rozporządzeń ministra właściwego

ds. budownictwa, lokalnego planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz mieszkalnictwa, który ma w nich określić [5]:

- **sposób deklarowania właściwości użytkowych** wyrobów budowlanych oraz **krajowe systemy oceny i weryfikacji stałości właściwości użytkowych** wyrobów budowlanych, biorąc pod uwagę Załącznik V do CPR oraz art. 36 i art. 37 tego rozporządzenia;

- **grupy wyrobów budowlanych** objętych obowiązkiem sporządzania **krajowej deklaracji** oraz właściwe dla tych grup **krajowe systemy oceny i weryfikacji** stałości właściwości użytkowych wyrobów budowlanych, biorąc pod uwagę Tabelę 1 Załącznika IV do Rozporządzenia nr 305/2011 oraz **inne wyroby** budowlane o **szczególnym znaczeniu** dla spełniania podstawowych wymagań przez obiekty budowlane, a także wpływ wyrobu budowlanego lub grupy wyrobów budowlanych na spełnienie podstawowych wymagań przez obiekt budowlany, w którym te wyroby są stosowane, oraz ustalenia Komisji Europejskiej dotyczące systemów oceny i weryfikacji stałości właściwości użytkowych poszczególnych grup wyrobów budowlanych i ich zastosowania;

- **wzór i treść krajowej deklaracji** oraz sposób jej dostarczania lub udostępniania odbiorcy, biorąc pod uwagę zawartość deklaracji właściwości użytkowych oraz zasady jej dostarczania określone w art. 6 oraz w art. 7 CPR;

- **sposób znakowania** wyrobów budowlanych znakiem budowlanym oraz **zakres informacji** towarzyszących temu znakowi, biorąc pod uwagę zasady i warunki umieszczania oznakowania CE określone w CPR.

Wymienione dokumenty powinny być niebawem ogłoszone i wdrożone do stosowania. Dopiero wówczas ry-

Zasady obowiązujące w systemie europejskim i krajowym

Od 1 maja 2004 r., a przed 1 lipca 2013 r.	Od 1 lipca 2013 r.	Od 1 lipca 2017 r.
Dyrektywa Rady 89/106/EWG z 21 grudnia 1988 r. + Ustawa z 16 kwietnia 2004 r. o wyrobach budowlanych	Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 305/2011 z 9 marca 2011 r. + Ustawa z 13 czerwca 2013 r. o zmianie ustawy o wyrobach budowlanych oraz ustawy o systemie oceny zgodności	Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 305/2011 z 9 marca 2011 r. + Ustawa z 25 czerwca 2015 r. o zmianie ustawy o wyrobach budowlanych oraz ustawy o systemie oceny zgodności
 Deklaracja Zgodności – Norma zharmonizowana – Europejska Aprobata Techniczna	 Deklaracja Właściwości Użytkowych – Norma zharmonizowana – Europejska Ocena Techniczna	 Deklaracja Właściwości Użytkowych – Norma zharmonizowana – Europejska Ocena Techniczna
 Krajowa Deklaracja Zgodności – Polska Norma wyrobu – Aprobata Techniczna	 Krajowa Deklaracja Zgodności – Polska Norma wyrobu – Aprobata Techniczna	 Krajowa Deklaracja Właściwości Użytkowych – Polska Norma wyrobu – Krajowa Ocena Techniczna

nek wyrobów budowlanych stanie się w pełni spójny z rynkiem europejskim. Zostanie też ustalony nadzór nad wyrobami budowlanymi o szczególnym znaczeniu dla spełniania **podstawowych wymagań** przez obiekty budowlane, które pozostawały bądź pozostają poza „urzędową” kontrolą. Jako przykład można podać beton towarowy. Norma dotycząca betonu PN-EN 206 [6] jest poza harmonizacją, tak więc nie kwalifikuje go do obowiązkowych procedur znakowania CE. Bez wątplenia jest to jednak podstawowy, powszechnie stosowany materiał konstrukcyjny, od którego zależy bezpieczeństwo konstrukcji oraz zdrowie i życie jej użytkowników. Duży inwestorzy określają szczegóły nadzoru nad jakością betonu, natomiast mali najczęściej pozostają bezradni wobec kombinacji nieuczciwych producentów. Istnieje więc potrzeba ich wsparcia urzędowym nadzorem.

Literatura

- [1] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 305/2011 z 9 marca 2011 r. ustanawiające zharmonizowane warunki wprowadzania do obrotu wyrobów budowlanych i uchylające dyrektywę Rady 89/106/EWG.
- [2] Dyrektywa Rady 89/106/EWG z 21 grudnia 1988 r. w sprawie zbliżenia ustaw, rozporządzeń i przepisów administracyjnych państw członkowskich dotyczących wyrobów budowlanych.
- [3] Ustawa z 16 kwietnia 2004 r. o wyrobach budowlanych (Dz. U. 04.92.881 z późn. zmianami).
- [4] Ustawa z 13 czerwca 2013 r. o zmianie ustawy o wyrobach budowlanych oraz ustawy o systemie oceny zgodności (Dz. U. 13.898).
- [5] Ustawa z 25 czerwca 2015 r. o zmianie ustawy o wyrobach budowlanych oraz ustawy o systemie oceny zgodności (Dz.U. 2015 poz. 1165).
- [6] PN-EN 206: 2014-04 Beton. Wymagania, właściwości, produkcja i zgodność.

Przyjęto do druku: 29.07.2015 r.

EN 16034 uzyskała status normy zharmonizowanej

Norma wyrobu EN 16034 „Okna, drzwi, bramy – właściwości dotyczące odporności ogniowej i/lub dymoszczelności”, wraz z opublikowaniem jej numeru i nazwy w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej, 10 lipca 2015 r. uzyskała status normy zharmonizowanej.

Podczas trzech lat okresu przejściowego wyroby, których dotyczy ta norma, będzie można znakować znakiem CE lub znakiem krajowym, a po 1 grudnia 2018 r. wyłącznie znakiem CE.